

В ГРАДИНАТА С РОЗИТЕ

Томас Сибиък

Фразата "В градината с розите" е взета от едно от най-значимите произведения в късния творчески период на Т. С. Елиът – стихотворението "Бърнт Нортън" (1935 г.). Тези негови стихове изникнаха внезапно в съзнанието ми, когато ръководителят на Факултета по лингвистика към Университета в Индиана – професор Даниъл А. Динсен, ме покани да направя едно неофициално представяне на свои спомени и преживявания. Стиховете всъщност са следните:

Отекват стъпки в паметта,
по коридора, който не поехме,
към вратата – нивга неоткрехната,
в градината със рози.

Тъй думите ми
съпътстват твоите мисли.
Но смисълът къде е –
смутил праха
над листи розови в бокал –
не зная.

Предполагам, че поводът в конкретния случай е прославата на Паметта (и по-точно, на моята памет) като по-силна от Забравата. Тук бих могъл да цитирам и думите на Джордж Бърнс, изречени неотдавна: "Сега, когато съм на деветдесет години, мога да правя почти всичко, което вършех на осемнадесет, което пък идва да покаже колко жалък съм бил тогава."

Би могло да се каже, че цялата ми близо половинвековна кариера е заключена между две големи войни: присъединих се към преподавателския състав на Университета в Индиана в годините, когато Втората световна война вече отшумяваше, а сега се оттеглям в момент, когато отзвучават и последните битки в Персийския залив[1]. Всъщност именно Втората световна война бе причината за преместването ми от моето жилище в "Греджуът Тауър" на Университета "Принстън" в Блумингтън. По това време с мен се свързва Барни Гавит, декан на Факултета по право към Университета в Индиана, и ми предложи преподавателско място със заплата от 1800 долара. Отказах. Няколко часа по-късно той се обади отново, след като се бе консултирал с президента на университета г-н Уелс, и ми предложи 2400 долара. Това предложение приех.

Споменавам тези цифри, за да хвърля светлина върху един разговор, проведен от мен няколко десетилетия по-късно с директора на университета, д-р Уелс, когато случайно се оказах настанен до него на някакъв банкет. Вероятно съм бил настроен доста сантиментално, защото на въпроса ми: "Херман, кажи ми сега, когато ме назначи на работа през 1943 г., мина ли ти въобще през ума, че някога ще успея да постигна нещо тук?". Уелс ми се закани с пръст и отвърна: "А, не, ти съвсем не си наясно. Когато те назначих тук, аз просто търсех евтин преподавател, а ти определено нямаше високи претенции."

И така, в края на август 1943 г. аз пристигнах при ресторант "Екиме" – е, по онова време това все още беше централната железопътна гара на Илинойс – и бях посрещнат от новия си шеф Карл Воглин и първата му съпруга Ермини. Настаних се в къщата на семейство Робърт и Нел Тангман – и двамата преподаватели в Музикалния факултет, чрез които се запознах с този факултет, който тогава още не беше спечелил днешната си световна известност. В задната си част къщата на семейство Тангман граничеше с великолепната градина на най-популярния за всички времена преподавател в Индиана - д-р Кинси. Когато пристигнах, той тъкмо бе преминал от изучаването на осите към изследване на секса, така че през повечето нощи не си беше вкъщи, но когато това все пак се случеше, аз имах удоволствието и привилегията да присъствам на някои от прочутите му музикални соарета.

Тъй като, както вече отбелязах, целта на настоящото есе е прославата на Паметта, вероятно трябва да спомена, че деканът Мерил бе известен с невероятната си разсеяност и временни загуби на паметта. Веднъж, прибирайки се вкъщи с жена си след посещение в Индианаполис, той спрял в Мартинсвил, за да зареди колата с бензин. След това обаче запитал невъзмутимо към Блумингтън, но вече без госпожа

Мерил, която била видяна да излиза с бясна скорост от дамската тоалетна и да се втурва по шосето след колата на мъжа си.

Споменах вече, че Гавит, човекът който ме назначи като преподавател, бе декан на Факултета по право. Възможно е това да ви се стори малко странно, но просто не можете да си представите какво представляваше колежа по време на войната. Президентът на колеж "Блумингтън" Уелс и официалният му заместник Кей Брискоу стояха най-вече във Вашингтон и макар да имаше един възрастен декан на колежа, когото всички (включително и декана на Факултета по право) наричаха "Стария козел", той нямаше никакви студенти - повечето от тях бяха мобилизирани, и беше без преподавателски състав. Колежът всъщност се ръководеше от двама юристи - Хорак и Гавит, и моето първо назначение бе в "Максуел Хол", където по онова време се намираше Факултетът по право.

В колежа следваха предимно множество военни и мобилизирани, както и известен брой студентки. Задачата ми бе да организирам една широкообхватна и интензивна програма по езиково обучение за войниците, първоначално само по унгарски и фински език. Скоро, едва 24-годишен, аз заех освободения от Воглин (чрез когото до този момент докладвах пред декана Гавит) пост директор на цялата специализирана образователна програма за военните в Университета в Индиана (който включваше най-големия военен контингент в страната и наброяваше няколко хиляди души, изучаващи около петнадесет повече или по-малко екзотични езика). Често ми се налагаше да пътувам до Вашингтон и Ню Йорк, тъй като заемах длъжност и във Военното министерство. По същото време участвах и в интензивната програма за езиково обучение към Американския съвет на научните дружества.

Подготвяйки се за настоящото есе, аз се опитах в знак на синовна почит да си припомня броя на деканите на колежа, както и другите декани на университета, пред които съм се отчитал за работата си по време на престоя в Индиана. За съжаление обаче трябва да призная, че когато достигнах до тридесет и петото име в мисловните си лутания, неусетно задряхах - явно, че методът се оказа далеч по-ефикасен от обикновеното броење на овце, без значение бели или черни. Все пак установих, че президентите бяха само пет - от Уелс до Ирлих. Много от починалите декани са обезсмъртени в имената на университетските сгради; така например Джон У. Аштън, декан (а по-късно и вицепрезидент), с когото след войната работих най-много именно по линията на разширяването и дострояването на колежа, сега е обезсмъртен завинаги с името на студентското общежитие.

Скоро след пристигането ми в Блумингтън бе поставено начало на моето дългогодишно сътрудничество и приятелство с антрополога-лингвист Воглин. Бързо успях да науча, че той е във враждебни отношения с ръководителя на Департамента по психология - Дж. Р. Кантор, известен на лингвистите като автор на книгата "Обективна психология и граматика" и на теорията за така наречения "радикален интербихейвиоризъм". Воглин гореше от желание да се сприятели с Кантор, но Кантор го отблъскваше при всичките му опити.

Спомням си, веднъж имах среща с Воглин в "Роулс Хол". Внезапно той се появи страшно ядосан и ми се оплака:

- Току що се сблъсках с Кантор на паркинга и той веднага започна да ме обижда! Аз само се опитах да се приближа до него!

- Как така? - попитах аз.

- Ами да! Дори му предложих да платя за бронята на колата му, която откачих при опита си да приближа до него.

По някаква причина обаче Кантор се отнасяше благосклонно към мен. Веднъж дори ме помоли да поканя Роман Якобсон като лектор на някакъв семинар. Както много хора знаят, Якобсон бе мой преподавател, научен ръководител на докторската ми дисертация, близък приятел и наставник. Често ме наричаше, дори и след като навърших 60 години, "първият ми американски ученик", което си беше самата истина. Запознахме се през 1941 г. в къщата на Франц Боас в Грантууд и още тогава Якобсон стана за мен най-значимият пример за подражание в академичната ми дейност.

Роман Якобсон беше кривоглед, което му придаваше доста страшен вид. Спомням си как веднъж с него бързахме за летище "Охеър" и той случайно се блъсна силно в някакъв мъж, който вървеше в обратната посока. Якобсон ядосано му кресна: "Защо не гледате къде вървите?", на което мъжът отвърна възмутено: "А вие защо не вървите накъдето гледате?"

Якобсоновият стил на изнасяне на лекции бе направо магнетичен, въпреки че не беше много лесно да вникнеш в чуждестранния му акцент и английското му произношение. Споменавам този факт, защото първата му лекция в Университета в Индиана бе озаглавена "Теорията на знаците". Американската му аудитория обаче чуваше думата "знаци" като "наука"[2] и повечето хора въобще не разбраха какво говори. Аз седях до професор Кантор, който все повече се изнервяше, докато Якобсон смело разясняваше подхода си към проблема. В мига, в който гост-лекторът завърши последното си изречение, Кантор скокна на крака със стиснати юмруци и изкрещя: "Това си е чисто средновековна философия, нищо повече!", на което Якобсон отговори: "Нищо подобно, Кантор, за това са говорили още Платон и Аристотел!". Струва ми се, че именно тогава, през 1941 г., за първи път в Блумингтън бе произнесена съдбоносната дума "семиотика", която, както сами виждате, още по онова време е пораждала куп недоразумения.

Между другото, до края на живота си Роман Якобсон запази топли, приятелски чувства към нас, хората от Университета в Индиана, защото именно тук бе получил първата си покана за преподавателска дейност в САЩ и през следващите години често идваше от Харвард или от Масачузетския технически университет, за да изнася лекции или да се консултира с наши преподаватели.

С края на войната през 1945 г. постът, който заемах до този момент, бе незабавно закрит, но Уелс ме задържа, тъй като предстоеше създаването на Департамент по лингвистика. В края на краищата обаче той и деканът Аштън ме оставиха като преподавател в Департамента по английски език, който в този момент бе в процес на обновяване под егидата на новия си ръководител, някой си професор Нойе. Помолиха ме да водя курса по писмени упражнения, както и по онова време задължителния за всички студенти предмет "Световна литература". Работата ми харесваше, но скоро възникнаха недоразумения между мен и един уважаван и влиятелен колега - известния фолклорист Стит Томпсън.

Томпсън бе съставител на масивна "Христоматия по световна литература", която всеки преподавател и студент бе длъжен да притежава, по възможност нова или поне купена от втора ръка. Тъй като христоматията беше изключително тежка и неудобна, за да бъде непрекъснато разнасяна насам-натам, аз измислих един, по мое мнение, изключително оригинален начин, за да улесня както себе си, така и студентите - посъветвах всички просто да откъснат страниците с текстовете, върху които работехме в момента, и да ги изхвърлят след приключване на разглеждането им. Другите преподаватели ентусиазирано последваха примера ми и вследствие на това целият университет бе затрупан от разпилените навсякъде листове с най-великите произведения на човечеството - от Омир до Томас Харди. Когато Стит откри, че именно аз съм подбудителят на този осквернителен акт, който, както зловещо подчерта той, можел да се сравни единствено с подпалването на Александрийската библиотека, яростта му бе просто безгранична. Успях да го успокоя чак когато му обясних, че безнравствената ми постъпка е в действителност от полза, тъй като по този начин хонорарът му като съставител на сборника щеше да се покачи, след като вече не можеше да бъде намерен в нито една антикварна книжарница.

Мирновременната ми преподавателска дейност започна в първия учебен ден от есенния семестър на 1945 г., когато отидох в офиса на Департамента по английски език, за да взема пощата си. Заставах пред шкафа с рафтовете за получена кореспонденция и се опитах да се ориентирам в, както ми се стори, пълния хаос и липсата на каквато и да било подредба по азбучен ред. Съвсем объркан, помолих Агнес - прословутата с вечно мрачното си настроение секретарка на департамента, да ми покаже моето отделение, което се оказа последното в края на най-долната редица. Тогава зададох на Агнес глупавия въпрос защо отделенията не са подредени по азбучен ред. Най-отгоре се намираще пощенската кутия на професор Нойе, а най-отдолу моята скромна ниша. Този идиотски стремеж за иконично[3]

Представяне и насаждане в ума на всеки един от нас на минисоциалната структура на департамента означаваше не само, че преподавателите трябва да знаят наизуст йерархията във всеки един момент, но също и да запомнят всяко ново разместване в стълбицата, щом се случеше да има новоназначен, издигнат в по-горен пост, пенсиониран, починал, или пък щом някоя от преподавателките се омъжеше и сменеше фамилията си. Беше наистина комично да наблюдаваш усърдието, с което нашата върховна жрица Агнес прекарваше половината си време, за да извършва свещения обред по пренареждане на отделенията за пощата, докато преподавателите, дошли да вземат писмата си, търсеха объркани името си, което откриваха почти всеки път на друго място. В деня, когато професор Нойе напусна поста си като Numero Uno, надписите над отделенията най-накрая бяха подредени по азбучен ред - оказа се, че Numero Uno беше определен не за някой друг, а именно за новия председател, който се казваше Джим Уърк.

Желанието на баща ми бе да следвам в Кеймбридж и затова през есента на 1936 г., 16-годишен, аз се озовах ученик в колежа "Магдалийн". Най-големият проблем, с който първоначално трябваше да се справя, бе, че не знаех нито дума английски. Голямата ми любов към този език, свързала ме с него за цял живот, започна в началото на същата година, когато бях оставен самичък в Лондон от баща ми, заминаващ като емигрант в САЩ. Все още си спомням ясно първото си цялостно изречение на английски, което успях да закодирам устно, както и първия отговор на английски, който декодирах слухово. Когато вечерта на пристигането ми в Лондон усетих, че огладнявам, аз влязох в първата закусвалня, която ми се изпречи на пътя и се обърнах към сервитьорката с думите: "Аз искам штане сандвич", на което тя очевидно вземайки ме за не добре обучен немски шпионин, отвърна: "Не мога д'ти помогна, мой човек".

И ето ме сега, след някакви си десет години, вече ентузиазирани преподавател по английски език на невинни млади американски момченца и момиченца. Атмосферата, която цареше тогава в Департамента по английски език, бе доста приветлива, дори някак пасторална - естествено, това бе много преди той да се превърне, заедно с Куба и Северна Корея, в последното сигурно убежище на вече издъхващата марксистка идеология. Именно тук бе поставено началото на няколко приятелства, които останаха за цял живот - измежду тях, на първо място с Джон Холандър, който вероятно е най-популярният съвременен американски поет и понастоящем преподава в "Уейл", както и със Стив Маркус - известен литературовед на викторианската епоха, по-късно поканен за лектор в Университета на щата Колумбия и прочут като любимия ученик на Лайънъл Трилинг. От време на време пиех чай със семейство Нойе в къщата им в Кейп Код, но поканите внезапно престанаха, след като една неделя се появих в изключително бодро настроение пред къщата им точно в определен час, но със седмица закъснение. В продължение на половин час си бърбих безгрижно с тях, преди най-накрая да осъзная, че нещо не е както трябва. Явно вече беше дошло времето да оставя английския и да се захвана с нещо друго. Но с какво?

Докато водех курсове по английски език, аз продължих да работя и да публикувам свои разработки в областта на антропологията, фолклора и лингвистиката. Научната ми дейност беше свързана предимно с Европа и Азия, но се занимавах и с изследвания върху две американски индиански езикови общности - племето Уинибаго от Уисконсин и боливийските индианци Аймара.

Формалните разграничения между отделните научни дисциплини никога не са ме притеснявали, още повече, че самият аз се считам за неосъществен биолог. В Чикагския университет бях получил изключително добра подготовка по лингвистика от Ленърд Блумфийлд, която по-късно обогатих и разширих под вещото ръководство на Роман Якобсон. Същевременно защитих и магистърска степен по антропология и докторат по източни езици и цивилизации в Принстънския университет. През 1959 г., по време на първия от общо трите ми престоя в Центъра за съвременни науки към университета "Станфорд", аз отново се върнах към биологията, в резултат на което публикувах няколко книги върху комуникационните среди между отделните видове животни (зоосемиотика).

Дълбоко съм убеден, че съществуват (и би трябвало да е така) два взаимодопълващи се типа учени: първите наричам "къртове", а вторите - "пчели". Къртовете имат силни муцуни и здрави предни лапи, с които се заравят все по-надълбоко, копаейки на едно и също място. Аз определено не съм такъв учен.

От друга страна, пчелите прехвъркват самотно от цвят на цвят, събирайки нектар и цветен прашец, като несъзнателно и с невероятен късмет опрашват и носят плодородие на всичко, до което се докоснат. Винаги съм си представял, че съм нещо като, макар и съвсем повърхностна, академична apis[4]. Тази медоносна пчела е свършеният семиотичен пример за животински вид, притежаващ най-сложната и свършена система за социална комуникация (след човешката), открита до този момент от учените-етолози. Освен това, тя много рядко вади жилото си, и то само когато бюджетът ѝ е застрашен.

През 1956 г. д-р Уелс взе решение за създаване на научен отдел със строго специализирани функции, който първоначално беше наречен със съвсем подходящото име "Център за изследване в областта на антропологията, фолклора и лингвистиката" (понастоящем RCLSS). Негов пръв председател бе Стит Томпсън, който обаче скоро след това получи поста декан на Бакалавърски факултет. По същото време аз ръководех (вече от няколко години) програмата по уралски и алтайски изследвания и когато Уелс ми предложи длъжността, току-що освободена от Томпсън (който вероятно вече ми беше простил за разкъсаните христоматии по световна литература), не се поколебах да приема, тъй като много повече предпочитам да се занимавам с трансдисциплинарни изследвания и публикации, отколкото с проблемите в департаментното ръководство.

Още в края на 40-те години бях включен от президента на колежа "Блумингтън" и от декана Аштън в работата по създаването на няколко нови департамента и научни отдели, които все още продължавам

да смятам за илюстриращи различни страни на една и съща интелектуална авантюра, въпреки последвалото им разклоняване и реорганизация.

Хронологически погледнато, Департаментът по уралски и алтайски изследвания бе основан пръв, като естествено следствие от военновременните ми занимания и преподавателски опит. За късмет се бях запознал с един изключително прозорлив и далновиден служител във фондация "Рокфелер" - г-н Стивънс, който осигури щедро финансиране на сериозна академична програма в тази доста непонятна и загадъчна по онова време научна област. Програмата беше нещо уникално за времето си и все още съществува единствено в Университета в Индиана. Спонсорството беше за много години напред и това ми даде възможност да поканя известни гост-преподаватели от Скандинавия и Финландия, с чиято помощ осигурих дълготрайност на обучението. Получих и подкрепата на Американската фондация за скандинавска култура, на Министерството на образованието на САЩ, както и съдействие от страна на множество клонове на Министерство на отбраната. Това, което днес се нарича Център за вътрешноазиатски и уралски национални ресурси, също се създаде в резултат на моята работа като ръководител на програмата.

Именно тези инициативи през 50-те години сложиха началото на многобройните ми участия в набирането на финанси както от частни фондации, така и от федерални институции и спонсори - дейност, с която съм се занимавал през целия си живот. Някои от мъжете и жените, с които се запознах по време на подобни инициативи, по-късно се включиха дейно в нашата инспекционна комисия към Изследователския център по семиотика и науки за езика (RCLSS), заедно с много именити учени и администратори от национален мащаб. Тази периодично свиквана годишна комисия, която осъществява изключително полезна и резултатна дейност, бе сформирана преди близо четвърт век с далновидната подкрепа на д-р Уелс и по-неотложната помощ на други видни администратори, между които бих желал на първо място да спомена президентите Стар и Райън, както и вицепрезидента Грос-Луис - наш многогодишен сътрудник и верен симпатизант.

Вероятно повечето от вас ще останат изненадани, но след като вече така и така започнах това вълнуващо пътешествие през лабиринта на миналото, трябва да спомена, че аз бях подбудител, или поне *spiritus movens*[5] и на друго подобно начинание, а именно - създаването на Института за руски и източноевропейски изследвания, както и на Центъра за азиатски езици и култури (включително корейски). Между другото, все по-нарастващият ми интерес и плодотворната дейност в областта на латиноамериканските езици и култури - предимно тези на Аржентина, Мексико и Уругвай - водят началото си едва от средата на 80-те години.

Но истинският основател на Департамента по антропология в Университета в Индиана бе господин Ели Лили, по-малкият брат на дарителя на библиотеката "Лили". Департаментът бе създаден под председателството на Воглин, който преподаваше в Департамента по история, Джордж Нюман - бивш мой съученик от Чикаго и настоящ член на Департамента по зоология, както и на Глен А. Блек - специалист по археология на Новия свят. Аз също бях включен в тази група, макар и по-скоро формално, но в крайна сметка бях назначен като професор по антропология.

Господин Лили бе изключително мил и стеснителен джентълмен. Притежаваше огромно богатство, което му даваше възможност да се занимава с двете си сродни хобита - археология и етноистория, и по-специално тези на Деллауеър. По повод предстоящото тържествено откриване на Департамента по антропология, чието основаване и дейност бяха неизменно и щедро финансирани от г-н Лили, той и съпругата му устройоха една незабравима и изискана вечеря в своята къща в Индианаполис (струва ми се, че понастоящем това е домът на Том и Елън Ерлих).

Воглин, който по душа си беше типичен каубой от Дивия Запад, бе видимо притеснен от церемониалността при сервирането на виното и ястията, поднесени в съдове от скъп лиможки порцелан[6] от няколко изрядно облечени сервитьори с бели ръкавици, както и от изящните салфетки от белгийска дантела. Десертът се състоеше от сладолед с плодове, сервиран крайно прецизно точно в средата на порцеланова купичка, върху тънка като вафлена кора подложка от белгийска дантела.

През цялото време на вечерята госпожа Лили разговаря любезно с всеки един от нас поотделно. Ето че дойде и редът на Воглин. В този момент той припряно довършваше последните остатъци от десерта си, но за нещастие реши, че дантелената подложка е някакъв вид изключително тънка вафла и в продължение на няколко секунди прави безуспешни опити да я раздели с лъжичката. Не успя и тъй като вилиците и ножовете вече бяха отнесени от сервитьорите, Воглин нави салфетката на руло и я налапа цялата, като същевременно продължи да разговаря с госпожа Лили (или поне се стараше да го прави някак). Домакинята - все така любезна и внимателна, не изгуби присъствие на духа нито за миг, дори

когато Воглин се задави и всички останали не смеехме да вдигнем поглед от неудобство. Въпреки че буквално бе изял един прекрасен експонат от безценната му колекция от белгийски дантели, Ели Лили, който се славеше със съсредоточеността и добротата си, не прекъсна стипендианството на Воглин, напротив на очакванията на някои.

Само няколко години по-късно бе основан и Департаментът по лингвистика. В действителност, когато пристигнах в Блумингтън, там вече съществуваше Департамент по сравнителни филологии, ръководен от професор Гуидо Стемпел. Той и неговата съпруга - госпожа Стемпел, бяха единствените преподаватели в департамента (в онези дни, когато терминът "непотизъм"[7] бе прилаган само в етимологическия му смисъл - спрямо незаконните потомци на духовните лица, единият от синовете на Стемпел бе ръководител на Департамента по журналистика, а другият бе професор по химия).

Професор Стемпел, който беше глух като пън, водеше няколко курса, измежду които и един по физиологическа фонетика. Аз от време на време посещавах този курс и като пряк очевидец (или по-скоро като пряк слушател) мога спокойно да заявя, че преподаването му съвсем не можеше да се сравни по странност и чудатост с лекциите по фонетика на Луис Грей - прочутия ръководител на Департамента по лингвистика в Колумбийския университет, който притежаваше изтощителен (и за него, и за слушателите му) дефект - сцепено небце.

След пенсионирането на Стемпел деканът Аштън създаде програма по лингвистика с директор Харолд Уийтхол и преподавателски състав, състоящ се от ексцентричния, но изключително интелигентен Хари Велтън, Воглин, мен и малко по-късно от Фред Хаусхолдър и Джордж Хързог. По онова време всички ние бяхме членове на поне още един департамент - аз например преподавах в този по уралски и алтайски изследвания, като работех и към Изследователския център. За жалост, двама от първооснователите на програмата станаха заклетни алкохолици, а третият започна да страда от маниакално-депресивна психоза. Независимо от тези техни слабости - или може би именно поради тях, както лично аз винаги съм подозирал, групата ни си спечели всеобща известност и уважение и в продължение на много години заемахме четвърто място сред подобни колективи от цялата страна.

По-късно към нас се присъединиха Сол Сапорта (испански език), Едуард Станкевич (славянски езици), Бърнард Сполски и няколко други, измежду които най-голяма слава си спечели Албърт Валдман (преподавател по френска филология) - човекът, избран единодушно за наш ръководител, който в края на краищата успя да извоюва департаментен статут на програмата ни. С гордост мога да отбележа, че заедно с Дик Дорсън, Албърт бе най-добрият ми приятел и верен сътрудник в работата ми в университета в Индиана.

Централната проява на нашата програма по лингвистика бе ежеседмичният семинар, ръководен от Воглин - суров и решителен човек, но същевременно изключително благороден и енергичен - в продължение на няколко десетилетия, чак до пенсионирането му. Това бе форум на интелектуалци, който неизменно се свикваше всеки понеделник от 19.30 до 21.00 часа и на който не само ние, преподавателите, но също така и нашите студенти бакалаври, както и учени от други университети, представяха своите проекти и научни изследвания пред безжалостно критична публика.

Нашият семинар по лингвистика скоро бе променен в семинар по етнолингвистика. Повечето хора споделиха мнението, че в основата на това бе желанието на Воглин да изтъкне тясното (да не кажа дори кръвосмесително) родство между неговия департамент и науката лингвистика, което той съвсем открито се опитваше да изтъкне.

В действителност нещата се развиха по следния начин: един ден аз случайно споменах на Воглин, че съм поканен от Чикагския университет да участвам в симпозиум върху първобитния човек, на който Луис Лийки щеше да бъде почетен гост-лектор. По онова време Лийки вече бе придобил световна известност като откривател, през 1964 г., и кръстник на "Хомо хабилис" - най-древния представител на човешкия род, известен дотогава в палеонтологията. Естествено, Воглин веднага ме инструктира да направя всичко по силите си и независимо от цената, стига тя да не надхвърля 50 долара, за да примамя Лийки да дойде и да изнесе лекция и на редовната понеделнишка сбирка на нашия семинар по лингвистика в Блумингтън. За мое най-голямо учудване Лийки, който бе на лекционна обиколка из Съединените щати под покровителството на фондация "Венер-Грен", посрещна с истински ентузиазъм възможността за едно пътуване на Юг с колата ми и ние пристигнахме благополучно в Блумингтън в понеделник, малко преди 7.30 часа. Залата бе препълнена, имаше и огромен брой правостоящи - всички дошли да чуят последните новини за произхода на човека и то направо от извора.

Воглин представи Лийки съвсем точно - като известен британски антрополог, роден в Кения и поради това говорещ кикую (североизточно наречие от групата на езиците банту) като роден език. Лийки вече се канеше да се изправи пред многобройната аудитория, за да изнесе редовната си, както предполагаше, лекция за своите толкова значими открития, когато като гръм от ясно небе се чуха думите на Воглин: "А сега, професор Лийки ще ви запознае с особеностите на фонологията и синтаксиса на кикую". Видимо объркан и смутен, нещастният Лийки бе принуден да импровизира и резултатът бе една дълга, аматьорски изнесена и доста хаотична лекция върху езиковата структура на кикую, която присъстващите лингвисти непрестанно прекъсваха с въпроси, а нелингвистите дори не удостоиха с внимание до края и най-безцеремонно си излязоха. След тази злополучна "беседа" Воглин получи толкова оплаквания и упреци, че бе принуден да промени името на семинара. А от Луис повече не чухме нито дума.

През 1954 г. прекарах коледните празници в Ел Пасо и неговите околности като участник в ежегодната среща на Американското дружество за фолклор. Един ден, когато неколцина колеги бяхме отишли да обядваме в Хуарес, пристигна известие, че съпругът на Катрин Луомала, който бе морски капитан, е изчезнал при неясни обстоятелства от кораба си в Тихия океан. Катрин Луомала бе преподавателка в Хавайския университет и съвсем наскоро бе избрана за главен редактор на научното списание за американски фолклор. Тя веднага заяви, че освобождава този пост и аз бях назначен на нейното място за период от пет години, по времето на същия този мексикански обяд.

Скромната ми репутация на фолклорист се основаваше на две мои публикации, излезли току-що. Едната от тях бе обемиста книга, озаглавена "Свърхестественото" и написана съвместно с Франсис Ингман, която бе сред любимите ми бивши студентки и в момента е ръководителка на Департамента по лингвистика в Канзаския университет. Макар малко хора днес да си спомнят тази книга, включена в поредицата за антропология на издателство "Вайкинг Фънд Пъбликейшънс", аз все още я смятам за най-добрата от всички публикации, в които някога съм взимал участие или съм писал. Така или иначе, именно този мексикански обяд отпреди тридесет и седем години сложи началото на моята продължаваща и досега редакторска дейност в огромен брой списания, журналы и книги.

Една от любимите и интересни публикации, на които съм бил редактор, бе книгата "Митът: сборник есета" (1955 г.), плод на натрупания опит от работата ми в Дружеството за фолклор и няколко пъти след това преиздавана като популярно четиво от издателството на Университета в Индиана. Тя включваше няколко статии, измежду които известното есе на Клод Леви-Строс върху мита за Едип, една научна студия от Станли Едгър Наймън и статия от Ричард М. Дорсън, с когото вследствие на съвместната ни работа върху сборника установихме не само чудесно професионално сътрудничество в областта на фолклорните изследвания, но и прекрасно дългогодишно приятелство.

Искам също да отбележа, че успях да привлека като рецензенти на книгата Алън Мериам, когото познавах като студент в Чикаго и който по-късно наследи поста на Воглин като ръководител на Департаментна по антропология, и Дик Дорсън, впоследствие ръководител на нашия Департамент по фолклор.

"Свърхестественото", както и седем други книги, издадени в периода между 1952 г. и 1961 г., се появи в резултат на работата ми с угро-финските народи в Съветския съюз и езика им, наречен "черемис" или "мари". За написването на тези книги черпих информация от съществуващата литература, но също така и директно от жители на Ленинград, за които черемис бе роден език. От най-голяма помощ обаче ми бе тригодишното познанство и активна съвместна работа с един наистина уникален кореняк-угрофин. Не го срещнах в Съветския съюз, а успях да го открия в един бедняшки квартал на Нюарк и да го привлека в Блумингтън в началото на 1952 г. (с помощта на фондация "Венер-Грен", Американското философско дружество и Въздушните сили на САЩ). Името на този човек бе Иван Йевский. По професия бе бръснар и когато се разделихме след три години, той отново се завърна към този занаят, но дотогава в Блумингтън бе единственото място по широкия свят, където човек можеше да се обръсне и подстриже, докато същевременно се наслаждава на черемиския език и фолклор.

Понякога се питам как този университет успя да понесе присъствието на един толкова ексцентричен човек като мен - и то в продължение на близо петдесет години! Единствената причина, която ми идва наум, е, че подобно на Джими Стюарт - героя на Хичкок от филма му "Човекът, който знаеше прекалено много", аз знам добре къде са погребани огромно количество скелети, така че или ще трябва да ме глежат и коткат, или да прибягнат към убийство - нещо, което трима от предишните ми декани, всичките химици, безуспешно се опитаха да направят.

Университетът в Индиана ми даде възможност спокойно да практикувам професията си на преподавател. За да бъде добър учител, човек на първо място трябва да притежава характерна нагласа и

чувствителност, която се изгражда, поддържа и направлява от определена интелектуална атмосфера - именно такава, и то извънредно стимулираща, бе атмосферата, която открих в Блумингтън. И за да дам наистина семиотичен финал на тези автобиографични спомени, ще прибягна до една идея на Самюъл Бътлър - ученият е всъщност начин за даден знак да породи и развие нови знаци, т.е. още по-добри бъдещи учени. Задачата на администраторите е да осигурят правилното и гладко протичане на този процес. Съществуват две основни стратегии за това: (1) чрез максимален брой научни публикации и усилен преподавателска дейност; (2) от не по-малка важност - да осигуряваш възможно най-голяма подкрепа на колегите си в осъществяването на гореспоменатите задачи. Именно това са единствените неща, които съм искал да правя през целия си живот.

[1] Проведената през 1991 г. военна операция "Пустинна буря" за освобождаване на Кувейт от иракска окупация

[2] На английски, думите "знаци" (signs) и "наука" (science) имат сходно произношение

[3] иконично, термин на Пърс

[4] *Apis mellifera*, лат. - медоносна пчела

[5] *spiritus movens*, лат. – движеща сила

[6] Фин и много скъп порцелан, произвеждан във френския град Лимож

[7] Непотизъм - 1) облагодетелстване на племенниците (незаконните синове) на висшите сановници; 2) облагодетелстване по роднинска линия